

ханически средства. Умаляването на обема посредством външна сила, нарича са стисканье, умаляването посредством вътрѣшна (напримѣрь истиванье-то) нарича са сгъстяване.

726. *Дайте примѣръ на стисканьето?* — Отдолнитѣ части на зданието са стискатъ отъ напръганьето на отгорнитѣ, и отъ туй произхожда умоляване на височината; което са нарича напръганье и твърдѣ са забѣлѣжава въ сводоветѣ.

727. *Какво непосредствено дѣйствиe произхожда отъ стисканьето?* — Отдѣляне на топлина като слѣдствие отъ разнасяньето на механическа сила; туй отдѣляне е толкозь по-голѣмо, колкото е по-силно стисканьето.

728. *Какъ доказватъ туй чрезъ опитъ?* — Зематъ отъ една страна задѣненъ стъклянъ цилиндръ (кюнкъ) и единъ пистонъ, който прилѣга съвършено о цилиндра; на дѣното на пистона или на цилиндра турѣтъ малко праханъ и подиръ, бърже тикватъ пистона до самото дѣно; въздухътъ въ цилиндра силно са стиска и отдѣля топлина, тъй що праханъта са запалва. Такъвъ приборъ са нарича огниво.

729. *Ако силно стриемъ въ едно хаванче смѣсь отъ стра съ буртолетова солъ (хлорновато-кисела калий) защо са произвеждатъ малки пукания едно слѣдъ друго?* — Защото: 1) дѣйствието на хаванчето (стѣпъ) размѣся съвършено тѣзи вещества и прави отъ тѣхъ гърмяща смѣсь; 2) топлината, която произхожда отъ триенъето, запалва праха.

730. *Защо гърмящитѣ състави са запалватъ отъ ударъ или триене?* — Защото 1) удряньето, стисканьето или триенъето сближава какъто са може повече частицитѣ на различнитѣ вещества, които влѣзватъ въ състава на гърмящия прахъ и отъ туй произвежда реакцията и взаимното имъ разложение; 2) освѣнь туй за тѣзи реакция и разлаганье много спомага топлината, която са произвежда отъ удряньето или отъ триенъето. — Нѣкои гърмящи състави, напр. водистий азотъ, до толкозь сѣ непостоянни, щото и най-малкото триене, даже безъ забѣлѣжвано отдѣляне на топлина, е достатъчно за да запали.